

El retorn de Mao

Sota el mandat el nou president Xi Jinping Xina es torna tancar i recupera els modes repressius de governar de Mao, un personatge cada cop més idolatrat popularment.

Reportatge de Miquel Payeras

Xina no és la que era amb Mao Zedong. Avui el capitalisme marca el ritme de les esperances de milions i milions de xinesos que aspiren a ser rics. És el país econòmicament més dinàmic del món. O així se sol dir, si més no, obviant l'evidència que les estructures burocràtiques corruptes del Partit Comunista controlen bona part d'aquest suposat dinamisme.

Xina, en efecte, no és la que era amb el gran dictador comunista, que morí ara fa quasi quaranta anys, el 9 de setembre de 1976; però els canvis que ha experimentat no signifiquen ni l'oblit de la figura del Gran Timoner ni, encara menys, l'obertura política. De fet, és tot el contrari: la idolatria a Mao creix cada dia que passa i els seus modes de governar s'estan imposant de bell de nou.

Idolatrat

Un enorme retrat de Zedong presideix la famosa plaça de Tiananmen a Pequín, la més gran del món, de 440.000 metres quadrats. No és l'únic record del *pare* que es pot veure a la via pública. N'hi ha retrats i estàtues per tot. Milers i milers arreu del país.

El passat mes de gener les autoritats obligaren a destruir una nova escultura de Mao que es volia instal·lar a la província de Henan, de 37 metres d'alçada, sufragada pels empresaris de la regió. El motiu de l'ordre d'esbucament no fou, com per ventura podria pensar-se, de caràcter polític o ideològic, per allò

→ Arreu de Xina es veuen estàtues de Mao Zedong i fins i tot en els últims anys se n'han erigit de noves, prova de la idolatria popular de la qual és encara objecte.

Un retrat enorme presideix la més gran plaça de Pequín, de Xina i del món, la de Tiananmen, tot un símbol per a la regressió política que viu el país.

→ de no recordar el passat, sinó perquè, senzillament, no tenia els permisos adequats per ser instal·lada. Es va destruir sense miraments. Però se n'han erigit més d'enormes durant els últims anys, amb permisos, entre els aplaudiments de l'administració, les quals verdaders homenatges populars i oficials a la figura i el llegat de qui encara és conegut com el Gran Timoner. La més gran de totes és un bust de 32 metres d'alçada que és a la mateixa regió citada, on va nèixer i viure fins a la seva joventut.

En els últims anys s'han erigit pertot escultures de Zedong. Prova fefaent que arreu de la Xina el seu record no només no s'esvaeix sinó que amb el transcurs del temps s'intensifica. De fet, se l'adorava com més va més. I això, a ulls occidentals, resulta per força paradoxal perquè fou un dictador sanguinari al qual s'atribueix la responsabilitat d'uns 70 milions de morts –sense comptar els produïts en temps de guerres– per fam i per repressió política, sobretot durant l'anomenat Gran Salt Endavant (1958-1961) i la Revolució Cultural (1966-1976), tal com posa de manifest el llibre publicat el 2005 per l'historiador britànic –prestigiós especialista en Àsia– Jon Halliday i la seva esposa, l'escriptora d'origen xinès Jung Chang, *Mao: la història desconeixuda*, el qual, per descomptat, no podrà ser publicat a la República Popular. La paradoxa es fa més intensa, si cal, a la ja citada província de Hanan: hi sovintegen estàtues i retrats recents a pesar que fou de les més assolades per la fam provocada per la bogeria del Gran Salt Endavant, el qual volia modernitzar industrialment el país *manu militari*, amb el resultat catastròfic de la generalitzada manca d'aliments que s'emportà milions i milions de xinesos a la tomba.

En la producció televisiva (2011) de la BBC *Civilization*, l'historiador escocès Niall Ferguson –autor del llibre del mateix nom– intentava esbrinar com era possible que el màxim responsable de tants de patiments populars i de desenes de milions de morts –per sobre dels que

s'imputen a d'altres *il·lustres col·legues* seus com Adolf Hitler o Stalin– pogués ser venerat avui dia a la capitalista Xina. No ofería una resposta –explicava– perquè no n'hi ha, excepte per ventura que el seu record evoca una tranquil·litat i seguretat pretèrites –que en realitat mai no existiren– a ulls de milions i milions de xinesos d'avui dia que no gaudeixen del somni capitalista.

La figura de Mao no només continua essent omnipresent sinó que el seu record, per fals que sigui, guanya adeptes. Es fàcilment perceptible un corrent social de creixent nostàlgia i reivindicació dels temps del Gran Timoner. I en paral·lel, a ulls de molts observadors occidentals, la manera de governar aquell immens país que està imposant actualment el nou president, nomenat el mes de març de 2013, Xi Jinping, recorda molt la de Mao: mà de ferro i repressió sense contemplacions de la dissidència, per mínima que sigui.

Què està passant? Doncs la resposta per ventura l'oferia en una entrevista al *New York Times* el passat 30 de maig David Shambaug, professor de ciències polítiques de la Universitat George Washington i autor de més de trenta llibres sobre aquell país: “Xina no gira cap a l'exterior com molts pensaven que passaria (com a conseqüència de les reformes que introduïren el capitalisme); jo diria que aquesta suposició del possible gir liberal és present en la política dels Estats Units cap aquell país des dels anys vuitanta. Sona simplista i tal vegada ingenu però així era com es pensava” en l'administració de Washington. Ara es veu que passa tot el contrari: el gegant comunista s'està tancant cada cop més sobre si mateix. Segueix Shambaug: “La idea d'una Xina liberal s'acaba, la comunitat empresarial estrangera té cada vegada més problemes [per actuar al país], s'amplia la despesa militar, es militaritza la mar de la Xina Meridional, [el Govern] duu a terme una diplomàcia truculenta, la repressió contra ONG i les religions és cada vegada més intensa...”

Retorn de Mao

S'està produint, doncs, el retorn cap a la forma despòtica de governar de Mao? Alguns s'entesten a negar-ho. “Rotundament no”, contesta Sidney Rittenberg, un veterà periodista comunista estatunidenc que va viure 35 anys a la Xina, que col·laborà estretament amb la dictadura i que va conèixer personalment Zedong. En una anàlisi feta per a BBC-World el desembre de 2013, en ocasió el 120è aniversari del naixement de Mao, assegurava que a pesar del fet que el president xinès aleshores recentment nomenat, Xi Jinping, sol referir-se amb amables paraules al llegat del Gran Timoner, la seva política econòmica és molt diferent i això l'allunya substancialment del seu antecessor. El que passa, però, raonava Rittenberg, és que els mandataris de Pequín tenen pànic de qualsevol procés de desmaosificació a l'estil del que ha passat a Rússia perquè creuen que seria “catastròfic per al país” i per això accepten el culte popular al record de l'antic dictador.

Rittenberg és una veu aïllada a Occident. La majoria d'observadors estan d'acord amb el que deia Shambaugh a *The New York Times*, que Xina s'està tornant a tancar i que la nova administració de Xi actua sense manies, reprimint a l'estil Mao tothom que mostri qualsevol símptoma de voluntat opositora. A propòsit d'això, The Politburo's Predicament –una ONG fundada el 1941 que es defineix com “una veu clara en pro de la llibertat i la democràcia al món”– assegurava a la seva pàgina web el gener de 2015 que des de l'arribada de Xi a la presidència –només nou mesos abans– la repressió s'estava generalitzant: “Els objectius s'han expandit, i ara inclouen les activitats tolerades prèviament, les tàctiques coercitives han evolucionat i són presents arreu, el nou liderat ha fer reviscolar les velles pràctiques de l'era de Mao”.

En aquest context de regressió política, entre el juny i el desembre de 2015 el Parlament comunista xinès aprovà

tres lleis especialment significatives: les de Seguretat Nacional, Antiterrorista i d'ONG. Totes les organitzacions defensores dels drets humans, Amnistia Internacional inclosa, s'han manifestat en contra d'aquestes normes, que consideren instruments per ofegar qualsevol dissidència. Però des de l'administració de Pequín es justifiquen dient que “la situació de la seguretat nacional s'ha tornat preocupant, molt seriosa”, com expressava la diputada Zheng Shuna, considerada propera al president, per la qual cosa “és necessari no deixar espai a les disputes i les ingerències a l'hora de protegir el país”, declarava a Reuters.

La recentment aprovada normativa de seguretat nacional atorga al poder executiu la capacitat de “protegir el país per tots els mitjans” en camps tan diversos com la política, la cultura, l'economia, la tecnologia, l'exèrcit, el medi ambient i, fins i tot, a la mar considerada territorial –cal recordar que la Xina manté disputes de control marítim amb

tots els seus veïns– i, també, a l'espai exterior de la terra que el país consideri d'interès estratègic. Segons William Nee, d'Amnistia Internacional, “la llei el que ha fet és donar un xec en blanc [al Govern] per vigilar i castigar qualsevol persona que no agradi al poder, com són sobretot els defensors dels drets humans i els opositors polítics”.

No només estan inquiets els activistes democràtics. També aixeca reticències en els interessos empresarials occidentals a la Xina, que són molts, diversos i intensos. Respecte a això, en declaracions a France Presse, el president de la Cambra de Comerç d'Europa, Joerg Wuttke, assegurà que “les definicions [sobre els àmbits a *protegir*] són tan àmplies, tan extenses que som davant d'una extralimitació massiva del que consideren seguretat nacional; tan poca concreció genera molta incertesa per als negocis”.

Un informe de Human Rights Watch (HRW) fet públic el mes de maig passat ha alertat al món que la primera conseqüència pràctica de la nova llei ha estat la generalització i intensificació de la repressió al Tibet i a les províncies xineses frontereres d'Qinghai, Gansu i Sichuan –on resideix moltíssima població tibetana–, la qual s'ha estès des de les ciutats a les zones rurals i ja no afecta només monjos sinó també cantants, escriptors, artistes, professors, intel·lectuals i, en general, qualsevol ciutadà sospitós d'activitats il·legals. “S'ha imposat una vigilància i un control sense precedents”, diu HRW, que calcula en 479 detinguts el fruit de la repressió més recent, dels quals 153 continuen tancats i 14 moren als calabossos policials en circumstàncies no explicades. Tots els casos responen a actituds que no es consideraven delictes abans de la nova llei. El passat dia 31 de maig una portaveu del Ministeri d'Afers Exteriors, Hua Xun-jing, es negà a comentar l'informe d'HRW durant una roda informativa: “Per què no demanen vostès a aquesta gent (HRW) quantes vegades han estat a Xina? De veres creuen que ells saben el que passa a Xina o al Tibet? Al Tibet la gent viu feliç”.

A banda de la llei de seguretat nacional, el Parlament comunista també ha aprovat les altres dues normes citades que arrodoneixen el *retorn de Mao* i no deixen cap esclatxa per al dubte: Xina s'està tancant novament.

La llei antiterrorista és la primera del seu gènere que el gegant asiàtic aprova. →

El president actual de la Xina, Xi Jinping, desplega una intensa activitat repressora i de tancament del país, característiques pròpies dels anys de Mao.

→ Les associacions de drets humans no la consideren res més que un altre instrument legal per reprimir la dissidència. En

síntesi, la norma atorga a les autoritats més poder de control sobre totes les noves tecnologies tant si són usades per empre-

ses com per particulars, i tant si les fan servir subjectes estrangers com nacionals. Així mateix, dóna el control a les autoritats de tots els mitjans de comunicació –tradicionals o a la internet, incloses les xarxes socials– si així ho consideren pertinent, un aspecte que ha resultat especialment criticat perquè suposa que les autoritats es reserven del dret de censurar-los, tant els nacionals com els estrangers que informen des del país, quan parlin de qual-sevol cosa que l'administració consideri terrorisme. Segons William Nee, d'Amnistia Internacional, "aquesta llei dóna més instruments [al Govern] per censurar la informació no desitjada". El Govern contesta les crítiques assegurant que és un instrument "imprescindible" per "prevenir atacs terroristes". No obstant això, des de l'Institut Mercator d'Estudis de Xina, Moritz Rudolz assegurava que "el que fa la llei és definir el terrorisme de forma molt poc concreta i una simple piulada a Twitter podria arribar a ser qualificada d'acte de terrorisme". Per la seva banda, Human Rights Watch expressà la seva consternació perquè el Govern de Pequín, "ja molt poc respectuós amb els drets humans", s'autoatorgui ara més espais "per a la violació d'aquestes principis".

I per si tot això no bastava, el Partit Comunista també ha aprovat al Parlament una altra llei per la qual totes les ONG que facin feina al país queden sota control potencial de la policia. Fins ara eren responsabilitat del Ministeri d'Afers Civils. Des d'enguany passen a ser-ho del de Seguretat Pública, del qual depenen les forces de seguretat. Els agents queden facultats –basta que l'autoritat ho consideri oportú, sense donar cap explicació– per supervisar els comptes, els documents en general i les activitats que facin les ONG, tant nacionals com estrangeres, i també interrogar els seus activistes. Si el resultat de l'examen no és positiu a ulls oficials, l'organització podrà ser clausurada per ordre governativa. Per una altra banda, totes les ONG foranes s'hauran d'associar amb una de xinesa per poder actuar al país i en cap cas podran participar en res que tingui relació amb activitats polítiques o religioses. Segons Human Rights, la voluntat "és restringir l'entrada d'influències i d'idees estrangeres".

No hi ha temps que no torni, assegura la dita. A la Xina sens dubte és així. Hi ha tornat el temps de Mao. ●

VALENCIANS SENSE ADN
de FERRAN GARCIA-OLIVER
PREMI OCTUBRE D'ASSAIG 2015

NOVETATS 3i4
Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a
Facebook i Twitter

Visita la nostra botiga virtual
en www.tresiquatre.com